

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
НАМАНГАН МУҲАНДИСЛИК – ҚУРИЛИШ ИНСТИТУТИ

**“ТАЪЛИМ СИФАТИНИ ОШИРИШДА ИННОВАЦИОН
ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИНГ
ЎРНИ: МУАММО ВА ЕЧИМЛАР”**

мавзусида Республика миқёсида илмий-амалий конференция
материаллари тўплами

Наманган шаҳри

29-30 март 2019 йил

“Таълим сифатини оширишда инновацион таълим технологияларининг ўрни: муаммо ва ечимлар” мавзусида Республика миқёсидаги илмий-амалий конференция материаллари тўплами

Тўпламга 2019 йил 29-30 март кунлари институтда ўтказилган “Таълим сифатини оширишда инновацион таълим технологияларининг ўрни: муаммо ва ечимлар” мавзусида Республика миқёсидаги илмий-амалий конференция иштирокчиларининг илмий маъруза материаллари киритилган.

НамМҚИ, 29-30 март, 2019 йил, Наманган шаҳри

Таҳрир хайъати:

т.ф.д. Ш.Ш.Кенжабоев, доц. С.И. Умархонов, доц. Б.Эргашев, доц. Ғ.Шерматов, проф. Ғ. Гуломов, проф. Ш. Юлдашев, проф. Н.Бойбобоев, проф. М.Исмоилов, проф. В. Хожибоев, т.ф.д. доц. С.Ж.Раззақов, ф-м.ф.д. М.Дадамирзаев, ф-м.ф.д. Ю.Апаков, т.ф.д. проф. И.Шамшидинов, и.ф.д. Б.Махмудов, т.ф.д. Р.Рустамов, т.ф.д. Р.Солиев, т.ф.д. В.Турдалиев, доц. Н.Нарзуллаев, доц. А. Тўхтабоев, т.ф.н. Ж.Холмирзаев, доц. Ш.Абдурахманов, Ф.Ирискулов, Д. Иномиддинова.

Конференция материаллари тўплами Наманган муҳандислик-қурилиш институтининг 2019 йил 2 апрелдаги 10 - сонли Илмий кенгаши Қарорига асосан чоп этишига тавсия этилган.

Демак, илм-фан, техника, ишлаб чиқариш ва технологиянинг ривожланиши таълим тизимида ҳам туб ўзгаришлар содир бўлишига олиб келади. Таълим тизимининг модернизацияси давлат ва жамият малакали кадрларга, шахснинг эса сифатли таълим олишга бўлган эҳтиёжларидан келиб чиққан ҳолда рўй беради.

Адабиётлар

1. Инновацион таълим технологиялари / Муслимов Н.А., Усмонбоева М.Х., Сайфуров Д.М., Тўраев А.Б. – Т.: “Сано стандарт” нашриёти, 2015. – 150 б.
2. Йўлдошев Ж.Ғ., Усмонов С. Илғор педагогик технологиялар. – Т.: Ўқитувчи, 2004.

ИССИҚБАРДОШ УСТ ЁПМА(ПЛИТА)НИНГ ИССИҚЛИК ВА НАМЛИК ТАЪСИРИГА СИНАШ ВА ТЕКШИРИШ

к.ўқ.Б.Мақсуд ўғли, талаба С.Хакимов (НамМҚИ)

Темир бетон уст ёпманинг ишлаш шарт-шароитлари (ғишт заводи мисолида).

Ғишт хумдоннинг кенглиги 350см, узунлиги 520см, деворнинг тепа қисми текис бўлиб, ёпма шу деворга ўрнайди.

Ёпма кенглиги $B=120\text{см}$ $h=35\text{см}$ $L=400\text{см}$

Қуритилган хом ғишт хумдонга қуйилиб, усти ёпма билан беркитилади ва иссиқлик берилади.

Ғиштни пишириш учун $1000-1100^{\circ}\text{C}$ ҳарорат ҳосил қилинади.

Ёпма оғирлиги-4,0т.

Ёпманинг ташқи томонида ҳарорат $t_e=40^{\circ}\text{C}$

Ички томонида $t_i=1000^{\circ}\text{C}$

Бетон маҳаллий чиқиндилардан ташкил топган бўлиб, оддий портландцементли, В15 синфга мансуб.

Таркиби: портландцемент(кул)-қуйган ғишт синиқлари (йирик тўлдирувчи фракцияси 5-15 мм, майда тўлдирувчи фракцияси 0-5мм), салиштирма оғирлиги 1900кг/м^3

Бетоннинг ўртача ҳарорати 550°C бўлганда бетоннинг иссиқлик ўтказиш коэффициентини $\lambda = 0.67 \text{ Вт/м}^{\circ}\text{C}$

Уст ёпманинг иссиқлик ўтказиш (теплопередачи) даги

қаршилиги $R_0 \text{ м}^2 \text{ }^{\circ}\text{C/Вт}$

$$R_0 = \frac{1}{\alpha_i} + R_i + \frac{1}{\alpha_e} = \frac{1}{110} + \frac{0,35}{0,67} + \frac{1}{12} = 0,009 + 0,522 + 0,083 = 0,614 \text{ м}^2 \frac{^{\circ}\text{C}}{\text{Вт}}$$

Уст ёпмадан ўтувчи иссиқлик оқими $Q \text{ Вт/м}^2$

$$Q = \frac{1}{R_0} (t_i - t_e) = \frac{1}{0,614} (1000 - 60) = 1,628 \cdot 940 = 1530 \frac{\text{Вт}}{\text{м}^2}$$

Уст ёпманинг ташқи иссиқлик бевосита таъсир қилмайдиган томонидаги ҳарорат

$$t_w = t_i - Q \left(\frac{1}{\alpha_i} + R_e \right) = 1000 - 1530 \left(\frac{1}{110} + 0,614 \right) = 1000 - 953 = 47^{\circ}\text{C}$$

Уст ёпманинг бевосита иссиқлик таъсир этувчи томонидаги ҳарорат

$$t_{bt} = t_1 - Q \frac{1}{\alpha_1} = 1000 - 1530 \frac{1}{110} = 1000 - 14 = 986^\circ \text{C}$$

Теплотехник ҳисоб натижалари уст ёпманинг қабул қилинган ташқи ва ички томон ҳароратларига яқин чиқди (1000°C - 986°C ; 40° - 47°C)

Бетон кесим юзаси баландлиги бўйича ҳароратнинг тарқалиши-чизикли.

ҚМҚ 2.03.04-84 га асосан ишчи арматура А-III ҳарорат 450°C дан ошмаган зонада жойлашши керак. Ҳарорат 450°C бўлган зона уст ёпманинг ташқи томонидан 17-18 см масофада, ишчи арматура ўша зонага жойлаштирилади.

Маълумки уст ёпманинг чекка қисмларида таянч бурчакликлар 120 см кенглик бўйича жойлашган, бу бурчакликлар уст ёпма учун таянч вазифасини бажаради. Шунинг учун уст ёпманинг ҳисобий узунлигини 3500мм (3,5м) иссиқлик зонасини оралиғи эса 3450мм қабул қиламиз. Бетоннинг солиштирма оғирлиги $1900\text{кг}/\text{м}^3$, темир бетонни солиштирма оғирлигини эса $1900\text{кг}/\text{м}^3$ қабул қиламиз. Уст ёпманинг учун юк бўйича ишончлилиқ (коэф.перегрузки) коэффицентини 1,2 оламиз. Ёпма кенглиги 1,2м.

1п. М юзадаги ҳисобий юклама (ёпманинг ўз оғирлиги бўйича):

$$q_1 = 2000 \cdot 1,20 \cdot 0,35 \cdot 1,2 = 1008 \text{ кг.п.м.}$$

Вақтинчалиқ юкларани $100 \text{ кг}/\text{м}^2$ олиб, унинг юк бўйича ишончлилиқ коэффицентини-1,3 қабул қиламиз.

Ҳисобий вақтинчалиқ юклама:

$$q_2 = 100 \cdot 1,20 \cdot 1,3 = 156 \text{ кг.п.м.}$$

1п.м. уст ёпма учун умумий ҳисобий юклама:

$$q = q_1 + q_2 = 1008 + 156 = 1164 \text{ кг.п.м.}$$

Уст ёпма учун бетон мустаҳкамлиги бўйича В15, арматурани А-III синфдан олиб уларнинг ҳисобий сиқилишдаги ва чўзилишдаги қаршилиқларни ҚМҚ 2.03.04-84 дан оламиз.

В15-синфдаги бетон учун сиқилишдаги ҳисобий қаршилиги $R_b = 86,7 \text{ кг}/\text{см}$

Арматура А-III учун қаршилиқ $R_s = 3750 \text{ кг}/\text{см}^2$

Бетон ва арматуранинг ўта юқори ҳароратда ишлаш шароит коэффицентларини ҚМҚ 2.03.04-84 дан оламиз. Бетон ўрта қисмида ҳарорат 200°C дан ошмайди.

Арматурадаги ҳарорат 450°C . Бундай ҳароратда арматура учун уни қиска вақт қиздиришдаги иш шароит коэффицентини $\gamma_{st} = 0,75$ ва узоқ қиздиришдаги (10 йил муддатда) $\gamma_{st} = 0,20$

Уст ёпманинг 5 йил муддат ишлаши учун $\gamma_{st} = 0,31$ бўлади. Текис тарқалган ҳисобий юклардан ҳосил бўлган этувчи момент:

$$M = \frac{ql^2}{8} = \frac{1164 \cdot (4,0)^2}{8} = 2328 \text{ кг} \cdot \text{м} = 232800 \text{ кг} \cdot \text{см}$$

ҚМҚ 2.03.04.-84 га асосан

$$\alpha_0 = \frac{M}{\gamma_{bt} \cdot R_b \cdot b \cdot h_0^2} = \frac{232800}{1,0 \cdot 86,7 \cdot 1,20 \cdot 18^2} = 0,69$$

МУНДАРИЖА

КИРИШ.....	3
ТЕХНИК СОҲАЛАРДА: ИЛМИЙ ҒОЯЛАР, ТАДҚИҚОТЛАР, ИННОВАЦИОН ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ САМАРАДОРЛИГИ.....	5
<i>д.п.н. А.Х.Махмудов (ТТТУ)</i>	
ИННОВАЦИОННЫЕ ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ: ВЗГЛЯДЫ И РАССУЖДЕНИЯ.....	5
<i>Магистр О.М.Темирова (НамМТИ), доц. Ш.Абдурахмонов, доц. З.Тўраев (НамМКИ)</i>	
ТАҶРИБА МАШҒУЛОТЛАРИ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШДА МУЛЬТИМЕДИАДАН ҒОЙДАЛАНИШНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ.....	8
<i>ст.пр. К.Нарзуллаев (НамИПИ)</i>	
ЭКОНОМИКА АВТОМОБИЛЬНОГО ТРАНСПОРТА В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ.....	10
<i>О.О.Жаббаров, В.У.Каримов (НамМОИ)</i>	
MOBIL ELEKTRON QO'LLANMA DASTURIY VOSITALAR YARATISH TEXNOLOGIYASINI ISHLAB CHIQISH.....	12
<i>О.О.Жаббаров, Э.Қодиров (НамМКИ), Д.Жаббарова (Наманган қурилиш ва дизайн КХК)</i>	
ПЕДАГОГИК ДАСТУР ЯРАТИШДА ҚУЛЛАНИЛАДИГАН ДАСТУРИЙ ВОСИТАЛАР ТАХЛИЛИ.....	14
<i>Ўқит. Д.Иномиддинова, кат. ўқит. С.Негматуллаев, ўқит. А.Тургунов (НамМКИ)</i>	
ЭКОЛОГИК ТАЪЛИМ ВА ЭКОЛОГИК МАДАНИЯТ.....	16
<i>Доц. М.Олимов, ўқит. Э.Қосимов (НамМКИ), ўқит. И.Мансурова (Наманган транспорт ва ахборот технологиялари КХК)</i>	
АҲОЛИГА КОММУНАЛ ХИЗМАТЛАРИНИ КЎРСАТИШ БЎЙИЧА ОНЛАЙН ХИЗМАТЛАР.....	19
<i>доц. М.Олимов, ўқит. Э.Қосимов (НамМКИ)</i>	
ЎЗБЕКИСТОНДА ЭЛЕКТРОН ХУКУМАТНИ ЖОРИЙ ЭТИШ ВА РИВОЖЛАНТИРИШ ХОЛАТИ.....	21
<i>Б.Н.Холиқова, М.М.Холматова (НамМКИ)</i>	
ЭКОЛОГИЯ ДАРСЛАРИДАГИ “ОЗОН ҚАВАТИНИНГ ЕМИРИЛИШИ” МАВЗУСИНИ КЎРГАЗМАЛИ ҚУРОЛЛАР БИЛАН ТУШУНТИРИШ.....	22
<i>кат.ўқит. У.Э.Ғийсов (ТАТУ СФ), Н.Х.Тўраева (68-мактаб ўқитувчиси)</i>	
ТАЪЛИМДА ЭЛЕКТРОН ТИЗИМЛАРНИНГ ТУТГАН УРНИ.....	25
<i>NI.Asgarova (TATU Qarshi filiali assistenti)</i>	
MODULLI O'QITISH TEXNOLOGIYASINI DASTURLASH TILLARINING O'QITISHGA QO'LLASHNI O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	27
<i>талаба Д.Хожиева (НамМКИ)</i>	
ИНГЛИЗ ТИЛИ УРГАНИШДА МУҲИТНИНГ АҲАМИЯТИ.....	28
<i>проф.в.б. О.Азизов, магистр А.Султонов (НамТУ)</i>	
“МАКТАБ РЕПЕРТУАРИ: МУСИҚИЙ ТАЪЛИМДА ИННОВАЦИОН ЁНДАШУВ” ЭЛЕКТРОН ДАСТУРИ ТАЪЛИМ САМАРАДОРЛИГИ ЭРИШИШ ОМИЛИ.....	30
<i>доц.З.С.Махмудов, кат.ўқ. А.М.Рахимов, кат.ўқ. Қ.С.Аъзамов (НамМКИ)</i>	
НАЗАРИЙ МЕХАНИКА ФАНИДАН МАЪРУЗА МАШҒУЛОТЛАРИДА БББ ЖАДВАЛИДАН ҒОЙДАЛАНИШ.....	32
<i>Д.Э.Абидова (АДУ қишидаги академик лицейи)</i>	
ЎҚУВЧИЛАРДА КОМПЕТЕНЦИЯЛАРНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ШАКЛАРИ.....	34
<i>таълим докторант Н.Пулатова (А.Авлоний номидаги ХТТРМХҚТМОИ)</i>	
РАҲБАР ХОДИМЛАРНИ ИННОВАЦИОН ҒАОЛИЯТГА ТАЙЁРЛАШДА КОММУНИКАТИВ КОМПЕТЕНТЛИКНИ АҲАМИЯТИ.....	36
<i>таълим докторант Н. Пулатова (А.Авлоний номидаги ХТТРМХҚТМОИ)</i>	
ИННОВАЦИОН ҒАОЛИЯТ – ТАЪЛИМ СИФАТИ ВА САМАРАДОРЛИГИ ОМИЛИ.....	37
<i>ўқит. Н.Саидмахаммадов, кат.ўқит. У.Хайдаров (НамМКИ), талаба М. Шарипов (ФарПИ), доц. Ш.Шакиров (ТДТУ)</i>	
ТЕМИР КУКУНИ АСОСЛИ АНТИФРИКЦИОН МАТЕРИАЛЛАР.....	39

<i>к.ўқ.Б.Мақсуд ўгли, талаба С.Хакимов (НамМҚИ)</i> ИССИҚБАРДОШ УСТ ЁПМА(ПЛИТА)НИНГ ИССИҚЛИК ВА НАМЛИК ТАЪСИРИГА СИНАШ ВА ТЕКШИРИШ	288
<i>доц. Г.Н.Юнусова (НамДУ)</i> ТАЛАБАЛАРНИНГ МУСТАҚИЛ ИШЛАРИНИНГ ХАҚҚОНИЙЛИГИНИ АНИҚЛАШДА ОБЪЕКТНИНГ ОБРАЗИНИ АКСИ БИЛАН СОЛИШТИРУВЧИ ВА АНТИПЛАГЕАТ ДАСТУРЛАРИНИ ЯРАТИШ ВА ҚЎЛЛАШ ОРҚАЛИ ИННОВАЦИОН ЁНДОШУВ	290
<i>доц.Э.С.Бузруков, доц.Х.Алимов, маг.А.Эгамбердиев (НамМҚИ)</i> УДАЛЕНИЕ ВЫСОЛООБРАЗОВАНИЕ СТЕН – АКТУАЛЬНОЕ РЕШЕНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ СТРОИТЕЛЬСТВА.....	293
<i>Р.Х.Боймирзаева (НамДУ хузуридаги ХТХҚТМОҲМ)</i> ҲУЖАТЛИ АХБОРОТЛАР МУОМАЛАСИ СОҲАСИНИ ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШДА ИННОВАЦИОН ЁНДОШУВ	295
<i>Р.Х.Боймирзаева (НамДУ хузуридаги ХТХҚТМОҲМ)</i> ИНВЕСТИЦИЯ ФАОЛИЯТИНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ	297
<i>кат. ўқит. М. Усмонов (Жиззах ДПИ)</i> ТАЪЛИМНИ АХБОРОТЛАШТИРИШ ШАРОИТИДА ЎҚИТУВЧИЛАРИНИ ТАЙЁРЛАШ МУАММОЛАРИ	299
<i>доц. С.Хашимов, ўқит. И.Холмирзаев, талаба Б.Отабаев (НамМҚИ)</i> АРИФМЕТИК АМАЛЛАР УЧУН АЛГОРИТМ ВА УЛАРНИ ҲАЛ ЭТИШ УЧУН КОМПЬЮТЕР МОДЕЛИНИ ЯРАТИШ	301
<i>доц. С.Хашимов, ўқит.И.Холмирзаев, талаба Б.Отабаев(НамМҚИ)</i> ҚИЯ ТЕКИСЛИКДА ҲАРАКАТЛАНУВЧИ ЖИСМНИНГ МАТЕМАТИК МОДЕЛИ ВА УНИНГ ДАСТУР ТАЪМИНОТИ.....	302
<i>доц.А.Нормирзаев., т.ф.н.А.Нуриддинов (НамМҚИ)</i> ТАКРОРИЙ ЭКИНЛАРНИ ЭКИШДАН ОЛДИН ТУПРОҚГА ИШЛОВ БЕРУВЧИ ЯНГИ АГРЕГАТНИНГ ТАХЛИЛИ	304
<i>доц.М.К.Негматов, маг. Ж.Р. Пулатов (НамМСИ), доц. Э.У.Мадалиев, маг. А.Р. Иброхимов (ФерПИ)</i> ГИДРАВЛИЧЕСКИЙ УДАР И ПРОТИВОУДАРНАЯ ЗАЩИТА МАГИСТРАЛЬНЫХ ТРУБОПРОВОДОВ.....	306
<i>проф. А.Х.Алиязаров, к.ўқ. Ш.Ш.Жўраев, маг. С.Ж.Муродуллаев (НамМҚИ)</i> ТАБИИЙ СУВЛАРНИ ТОЗАЛОВЧИ ФИЛЬТР ҚУРИЛМАЛАРИДА МАҲАЛЛИЙ ХОМ- АШЁЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ.....	308
<i>доц. М.К.Негматов, маг. Ю.Ш.Қамчинбеков (НамМҚИ), доц. Э.Ў. Мадалиев, маг.М.А.Дадахонова (ФарПИ)</i> ОҚАВА СУВЛАРНИ ТОЗАЛАШ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДА ҲОСИЛ БЎЛАДИГАН ЧЎКИНДИЛАРГА ИШЛОВ БЕРИШ	310
<i>доц. Н.Р. Ходжиев, магист У.Х.Сафаралиев, магист Х.Ахматалиев(НамМҚИ)</i> ИССИҚЛИК САҚЛОВЧИ ҚУРИЛИШ МАТЕРИАЛЛАРИНИ ИССИҚЛИК ЎТКАЗУВЧАНЛИГИНИ АНИҚЛОВЧИ ҚУРИЛМА	312
<i>Д. Ахунов, А. Мамадалиев, О.Партиев (НамМҚИ)</i> ТАЪЛИМ СИФАТИ ВА УНГА ТАЪСИР ҚИЛУВЧИ ОМИЛЛАР	315
<i>О.Т. Партиев, М.А. Юлдашев (НамМҚИ)</i> ПЕДАГОГИК ЖАРАЁНЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ОРҚАЛИ СИФАТ ВА САМАРАДОРЛИККА ЭРИШИШ	319
<i>PhD. А.А.Хасанов, Х.А.Абдунабиева, Н.У.Абсаитова (ТДПУ)</i> ИНТЕГРАЦИЯНИ АМАЛГА ОШИРИШДА ЯНГИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ	321
<i>И. Мансурова (Наманган транспорт ва ахборот технологиялари КХК)</i> МЕХНАТ УНУМДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ШАРОИТИДА ИШ ҲАҚИ ҲИСОБИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ	323